

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för försäljning av kronoegendom m. m.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 2 mars 1945 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 157, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga i bilaga till nämnda statsrådsprotokoll föreslagna grunder för försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Den 3 december 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt domänstyrelsen att verkställa utredning rörande de ändringar i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och kungörelsen samma dag (nr 179) med tillämpningsföreskrifter till förordningen, vilka kunde finnas erforderliga, samt att med berörda utredning jämte därav föranledda författningsförslag inkomma till Kungl. Maj:t. Med skrivelse den 10 november 1944 har domänstyrelsen överlämnat den anbefallda utredningen. Vid skrivelsen har fogats förslag till förordning angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Över domänstyrelsens utredning och förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, egnahemsstyrelsen, länsstyrelserna med undantag av länsstyrelserna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk.

Gällande bestämmelser.

I § 77 regeringsformen stadgas förbud för Kungl. Maj:t att utan riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gåva eller på något annat sätt avhända kronan kungsgårdar och kungsladugårdar med därtill lydande hemman och lägenheter, kronoskogar, parker och djurgårdar, krono- och stallängar, laxfischen och andra kronans fisken samt kronans övriga lägenheter. Odlingar och odlingsbar mark å kronoskogarna må dock i vanlig ordning, efter dåvarande eller sedermera tillkomna författningar, kunna till skatte försäljas.

Beträffande förvaltningen av de angivna kronofastigheterna stadgas att

den skall ske efter grunder, som riksdagen föreskriver, dock att de personer och menigheter, som enligt dittills gällande författningar innehade eller nyttjade sådana fastigheter, skulle njuta sin lagliga rätt därå till godo.

Riksdagen har genom en följd av särskilda beslut bemyndigat Kungl. Maj:t och förvaltningsmyndighet att i vissa fall utan riksdagens vidare hörande försälja fast egendom. Dessa bemyndiganden omfatta även upplåtelseformerna åborätt och tomträtt ävensom byte. Numera lämnas bemyndigandet årsvis. Det nu gällande bemyndigandet, som är meddelat i anledning av propositionen till 1944 års riksdag nr 104, avser tiden 1 juli 1944—30 juni 1945. Bemyndigandet är meddelat vederbörande statsmyndigheter genom cirkuläret den 24 mars 1944 (nr 131).

Enligt nämnda bemyndigande må Kungl. Maj:t utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan tillhörig fast egendom, så framt taxeringsvärdet å egendomen uppgår till högst 25 000 kronor eller, där taxeringsvärde icke är åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet uppgår till högst nämnda belopp, och i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda proposition angivna riktlinjer föreskriva de former och villkor, under vilka försäljningarna skola äga rum, med rätt för Kungl. Maj:t att, där så finnes lämpligt, åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 20 000 kronor.

Riksdagen har vidare förklarar, att vad sålunda medgivits rörande försäljning av kronan tillhörig fast egendom skall gälla jämväl beträffande byte samt upplåtelse under åborätt och tomträtt av sådan egendom ävensom beträffande avstående utan ersättning av kronomark, som erfordras till järnväg eller allmän väg, därvid dock rätten att besluta om dylikt avstående må av Kungl. Maj:t överlämnas till central förvaltningsmyndighet endast i avseende å obebyggt område av högst 5 hektars yta eller 2 000 kronors värde.

Riksdagen har tillika uttalat att, oavsett de sålunda lämnade medgivandena, i författning meddelade föreskrifter angående rätt för Kungl. Maj:t eller förvaltningsmyndighet att försälja, byta eller under åborätt eller tomträtt upplåta kronan tillhörig fast egendom alltfort skola gälla.

I cirkuläret har Kungl. Maj:t föreskrivit, att ärenden angående försäljning m. m. av kronan tillhörig fast egendom med stöd av riksdagens sålunda lämnade bemyndigande skola, i den mån förfarandet icke i annan ordning reglerats, av vederbörande myndighet handläggas i enlighet med nyssberörda allmänna riktlinjer för försäljningsverksamheten samt, sedan förslag till köpeavtal upprättats, överlämnas till Kungl. Maj:t för prövning och avgörande.

För tillgodoseende av ändamål, som enligt gällande lag kan föranleda expropriation, må dock central förvaltningsmyndighet, under vars vård och förvaltning kronan tillhörig fast egendom är ställd, förordna om avstående av sådan egendom, vars värde kan antagas icke överstiga 5 000 kronor. Beträffande behörighet att träffa avtal om överlåtelse, grunderna och sättet för ersättningens bestämmande samt rätten att tillerkänna väg- eller järnvägsföretag vissa förmåner skola i förevarande fall i tillämpliga delar gälla

de föreskrifter, som meddelats i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 615) angående upplåtelse för expropriationsändamål av nyttjanderätt och servitutsrätt till kronan tillhörig fast egendom, dock att myndighet icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd må till väg- eller järnvägsföretag utan ersättning överlåta fastighet, som är bebyggd eller överstiger 5 hektars yta eller i värde uppgår till mer än 2 000 kronor.

I propositionen nr 54 till årets riksdag har Kungl. Maj:t hemställt om enahanda bemyndigande för Kungl. Maj:t och förvaltningsmyndighet att försälja kronan tillhörig fast egendom, som förut angivits, avseende budgetåret 1945/46. Denna proposition har bifallits av riksdagen.

Enligt förenämnda kungörelse den 30 juni 1942 (nr 615) må central förvaltningsmyndighet, under vars vård och förvaltning kronan tillhörig fast egendom är ställd, för tillgodoseende av ändamål, som enligt gällande lag kan föranleda expropriation, förordna om upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan egendom, såvitt angår rättighet, vars årliga värde kan antagas icke överstiga 2 000 kronor. I fråga om upplåtelse av rättighet med högre årligt värde tillkommer prövningen Kungl. Maj:t. Avtal angående nu avsedd upplåtelse träffas å statens vägnar av förvaltningsmyndigheten.

Då fråga är om upplåtelse för anläggande eller förändring av järnväg eller allmän väg, må förvaltningsmyndighet, där så med hänsyn till särskilda omständigheter prövas skäligt, bestämma, att ersättning skall utgå med lägre belopp än fulla värdet eller att upplåtelsen skall ske utan ersättning, ävensom förordna, att företaget må kostnadsfritt begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott samt grustäkter, som kunna vara disponibla. Förvaltningsmyndighet må dock icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd tillerkänna väg- eller järnvägsföretag dylika förmåner till ett sammanlagt förmögenhetsvärde överstigande 2 000 kronor.

Beträffande försäljning av kronan tillhörig fast egendom under domänstyrelsens förvaltning gäller förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med däri genom förordningarna nr 127/1934, 55/1935, 279/1941 och 70/1944 gjorda ändringar. I 1929 års förordning äro, förutom allmänna bestämmelser, upptagna särskilda föreskrifter om förberedande åtgärder för försäljning (5—8 §§), om hembud i vissa fall (9—12 §§), om försäljning utan hembud (13—20 §§), om köpeskillingens erläggande m. m. (21—32 §§), om återköpsrätt (33—39 §) samt om upplåtelse under åborätt (40—47 §§) och under tomrätt (48 §).

En närmare redogörelse för innehållet i nämnda föreskrifter återfinnes å s. 4—9 i statsrådsprotokollet, till vilka hänvisas.

Försäljningsprinciper.

En redogörelse för de nu och tidigare tillämpade principerna för försäljning av kronoegendom har intagits å s. 9—12 i statsrådsprotokollet, till vilka utskottet tillåter sig hänvisa.

Domänstyrelsens förslag.

Förslagets huvudsakliga innebörd.

Domänstyrelsen har i sin skrivelse föreslagit, att domänverket skulle övertaga länsstyrelsernas befattning med försäljning av kronojord. Detta förslag innebär, dels att domänverket hädanefter skulle ombesörja försäljningar och upplåtelser och därvid utfärda hembudsförelägganden, verkställa erforderliga utbud, uppsätta köpekontrakt och köpebrev samt nödvändiga skuldförbindelser, ordna med lagfarter, in-teckningar och andra säkerheter ävensom med indrivning av oguldna köpeskillingsbelopp och tillsyn att köpevillkoren i övrigt fullgjordes, dels ock att verket skulle övertaga ansvaret för redan verkställda försäljningar och upplåtelser och därmed sammanhängande arbeten såsom indrivning av ännu oguldna delar av köpeskillingar, tillsyn m. m. På grund av det stora antalet försålda domänegendomar, beträffande vilka delar av köpeskillingarna ännu återstode oguldna, har domänstyrelsen föreslagit, att styrelsens övertagande av länsstyrelsernas befattning med försäljningarna skulle ske successivt län för län.

Med hänsyn till det ringa antalet verkställda upplåtelser av åbolägenheter — nämligen en i Jönköpings län och fem å vissa till svenska staten donerade markområden av Fogelstads gods i Södermanlands län — har domänstyrelsen funnit det lämpligt, att länsstyrelserna i Södermanlands och Jönköpings län tills vidare handhade förvaltningen av dessa sex lägenheter. Av samma skäl har styrelsen ansett onödigt att i det av styrelsen utarbetade förslaget till ny förordning angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. upptaga bestämmelser om upplåtelse under åborätt.

Domänstyrelsen har på grund av den försäljningspraxis som tillämpats av staten funnit det mindre lämpligt att i författningen alltför bestämt fixera gränserna för hembudsrettens utövning. Enligt styrelsens mening borde endast utsägas, att vid försäljning av kronojord den som med nyttjanderätt innehade jord som vore bebyggd borde beredas tillfälle förvärva densamma och jorden därför hembjudas denne. Om jorden skulle styckas, borde hembudet avse den lott som utgjorde huvudgården. Domänstyrelsen skulle dock äga besluta, att hembud icke skulle äga rum, om nyttjanderättshavaren påtagligen eftersatt sina förpliktelser enligt nyttjanderättsavtalet eller eljest så vore att på grund av särskilt förhållande hembud ansåges icke böra ske.

I syfte att åstadkomma ett enklare förfarande bland annat vid avyttring av smärre områden av ringa värde har domänstyrelsen i sitt förslag upptagit en bestämmelse av innehåll att område, som avsåges att användas till stödjordbruk eller för annat ändamål än jordbruk, skulle, när skäl därtill vore, utan särskilt utbud få försäljas till annan än nyttjanderättshavare. Vidare har styrelsen föreslagit att tillskottsjord skulle, när förutsättningar därför vore för handen, få försäljas till ägare av annan fastighet för utökning av densamma.

Beträffande storleken av köpeskillingen för hembjuden egendom innehåller domänstyrelsens förslag, att hembud skulle ske mot det åsatta saluvärdet. Till grund för saluvärdets bestämmande skulle läggas i orten gängse skäligt pris. Om försäljning skedde under villkor om skyldighet för egendomens innehavare att använda densamma för visst ändamål eller ock att underlåta viss användning därav, skulle saluvärdet emellertid få nedsättas under marknadsvärdet.

Vad angår försäljning utan hembud av tomtlägenhet har domänstyrelsen föreslagit, att den nuvarande bestämmelsen därom att köparen skulle vara mindre bemedlad borde bortfalla.

Bestämmelserna för nybildning av jordbrukslägenhet av familje- och stöd-jordbrukstyperna ha av domänstyrelsen utformats i anslutning till de föreskrifter, som i sådant hänseende äro meddelade för den statliga egnahemsverksamheten. Sålunda har föreslagits, att familj jordbruk och stöd jordbruk ej finge upplåtas till annan än svensk medborgare, som vore minst 21 år gammal, känd för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet samt genom sin föregående verksamhet förtrogen med jordbruk och i övrigt lämplig att sköta företag, som här avsåges, och att, om ej särskilda omständigheter föranledde till annat, försäljning av sådan jordbrukslägenhet i första hand borde ske till mindre bemedlad.

I syfte att förenkla proceduren för försäljningsfrågornas handläggning utan att eftersätta kronans rätt har domänstyrelsen framhållit att, sedan beslut om försäljning meddelats, det borde ankomma på förvaltningsmyndigheten att bestämma sättet för försäljningens genomförande och vidtaga övriga i samband därmed stående åtgärder. Domänstyrelsen borde alltså få avgöra, huruvida försäljningen skulle ske genom utbud under hand eller å offentlig auktion, pröva förekommande anbud samt, om anbud ej antoges, bestämma om nytt utbud skulle äga rum och på vad sätt detta skulle ske.

Då staten numera handhade egnahemslånerörelsen, har det syntts domänstyrelsen mest rationellt, att all låneverksamhet beträffande egnahemslägenheter å domänfondens fastigheter övertoges av egnahemsstyrelsen och dess underordnade organ. I den mån köpare erhöle egnahemslån, skulle hela köpeskillingen inbetalas till domänstyrelsen.

Beträffande sådana försäljningar då egnahemslån icke kunde erhållas har domänstyrelsen ansett, att de regler skulle tillämpas som nu gällde i andra fall än där försäljningen avsåge egnahemsjordbruk eller egendom där arrendatorn åtnjöte hembuds rätt. För att förbehåll om jämkning i betalningsvillkoren, som avgivits av köpare, icke skulle förhindra genomförandet av en för båda parter eljest förmånlig affär, borde domänstyrelsen äga befogenhet att, när skäl därtill vore, medgiva skäliga jämkningar i sättet för köpeskillingens erläggande.

Tillämpningen av återköpsrättsinstitutet borde enligt vad domänstyrelsen framhållit i stort sett äga rum på sätt som hittills skett. Det har emellertid syntts styrelsen riktigare att i görligaste mån till enskilda icke försälja sådana egendomar eller områden, som i framtiden kunde förväntas väsentligen stiga

i värde, och att, där försäljning ändock ansåges böra ske, möjlighet förefunnnes att, då så vore påkallat, föreskriva återköpsrätt för kronan utan tidsbegränsning.

De föreslagna nya försäljningsbestämmelserna skulle enligt vad domänstyrelsen ansett träda i kraft den 1 juli 1945.

Under förutsättning att det för Kungl. Maj:t nu gällande medgivandet att försälja kronans fastigheter komme att förnyas för tiden efter den 30 juni 1945 har domänstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels bemyndiga styrelsen att för tiden intill den 1 juli 1946 försälja under styrelsens förvaltning stående fastigheter, vilkas taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstege 3 000 kronor, därvid skulle gälla de föreskrifter som vore meddelade för Kungl. Maj:ts försäljningsrätt, dels ock förklara, att vad sålunda medgivits skulle i tillämpliga delar gälla i fråga om byte samt upplåtelse under tomträtt av sådana egendomar.

Motivering till förslagen.

En redogörelse för vad domänstyrelsen anfört såsom motivering till sina förslag återfinnes å s. 15—25 i statsrådsprotokollet, till vilka hänvisas.

Yttrandena.

Domänstyrelsens förslag ha i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i de avgivna yttrandena. Endast beträffande vissa detaljer i förslagen ha erinringar framställts. Härutinnan må hänvisas till s. 25—30 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har i ärendet anfört följande:

Såsom framgår av vad jag inledningsvis anfört äger Kungl. Maj:t icke utan riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning, gåva eller på något annat sätt avhända kronan fast egendom. Genom särskilda bemyndiganden, vilka numera lämnas för ett år i sänder, har emellertid riksdagen medgivit Kungl. Maj:t att i vissa fall utan riksdagens hörande försälja sådan egendom. Från och med budgetåret 1942/43 avser bemyndigandet i huvudsak försäljning av kronan tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet icke överstiger 25 000 kronor eller, där taxeringsvärde icke är åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet icke överstiger nämnda belopp. Kungl. Maj:t har också bemyndigats att, där så finnes lämpligt, åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 20 000 kronor.

Beträffande kronan tillhörig fast egendom under domänstyrelsens förvaltning må denna icke avyttras under andra villkor och former än dem, som äro upptagna i förut berörda, av riksdagen antagna grunder.

Avyttringen av fastigheter under domänstyrelsens förvaltning skall enligt dessa grunder, vilka finnas intagna i förordningen den 6 juni 1929, företrädesvis ske för egnahemsändamål. De för försäljningarna meddelade bestämmelserna äro också avfattade med tanke härpå. Sedan egnahemsverksamheten efter beslut vid 1939 och 1940 års riksdagar i väsentliga delar omorganiserats, överensstämma dessa bestämmelser emellertid ej längre med de regler som gälla för egnahemsverksamheten. Redan på grund härav torde en överarbetning av bestämmelserna i 1929 års förordning böra äga rum. Även andra skäl tala emellertid för att dessa bestämmelser nu underkastas en allmän översyn. Den nuvarande försäljningsförordningen är mycket vidlyftig och i densamma finnas intagna synnerligen detaljerade bestämmelser såväl i fråga om de former som skola iakttagas vid försäljning som ock beträffande de villkor, vilka böra tillämpas. Författningen innehåller både grundläggande bestämmelser i ämnet och föreskrifter av rent administrativ natur. En följd härav har blivit att de administrativa myndigheterna som skola handhava försäljningarna fått sin handlingsfrihet i alltför hög grad beskuren, framför allt då det gäller formerna för försäljningarna. Någon möjlighet att i detta hänseende, då omständigheterna så påkalla, frångå författningens föreskrifter finnes icke utan att riksdagen lämnar sitt medgivande. Detta har medfört att handläggningen av försäljningsärendena blivit stel och formbunden, i högre grad än som påkallats av omständigheterna. Enligt min mening bör i de av riksdagen antagna grunderna endast upptagas de principer efter vilka försäljningen av kronoegendomarna bör ske samt de väsentligaste villkoren för försäljningarna. De administrativa föreskrifterna i ämnet synas däremot lämpligen kunna upptagas i en särskild av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller, i den mån Kungl. Maj:t så finner ändamålsenligt, i beslut av domänstyrelsen.

En annan omständighet som påkallar en omarbetning av försäljningsförordningen är önskemålet att befria länsstyrelserna från bestyret med försäljningen av kronoegendomarna. Redan vid 1934 års riksdag i samband med fastställande av grunder för förvaltningen av viss kronoegendom framhölls, att det — sedan länsstyrelsernas befattning med utarrendering av jordbruksdomänerna överflyttats till domänstyrelsen — borde övervägas att jämväl befria länsstyrelserna från befattningen med försäljning av domänerna. Genom en sådan organisationsförändring skulle man vinna större smidighet och mindre tidsutdräkt vid försäljningsärendenas behandling. Överflyttningen skulle även medföra att det dubbelarbete, som nu i viss utsträckning torde förekomma, skulle kunna undvikas. Såsom länsstyrelsen i Kalmar län framhållit kan länsstyrelsernas nuvarande befattning med kronojordsförsäljning närmast betecknas såsom ett handräckningsbestyr. Länsstyrelsernas uppgift vid försäljningar är oftast endast den att vara ett förmedlande organ mellan centralmyndigheten och köparen, därvid länsstyrelserna begagna sig av dem underställda lokala organ. Givet är att domänverkets egna ortsorgan äro

bättre skickade att handhava denna uppgift. Genom länsstyrelsernas befriande från befattningen med kronojordens försäljning och därmed sammanhängande frågor torde, som domänstyrelsen framhållit, en viss arbetskraft komma att lösgöras hos länsstyrelserna, som kan utnyttjas för andra länsstyrelserna åliggande arbetsuppgifter.

Den omarbetning av försäljningsförfordningen, som jag alltså finner mig bära förorda, avser såsom framgår av vad jag nu anfört icke någon omläggning av de principer som bära vara vägledande vid försäljningen av kronoegendomar. Sådan försäljning bör sålunda alltjämt äga rum för egnahemsändamål. Självfallet bör emellertid härvid en anpassning ske till de principer, som nu gälla för den statliga egnahemsverksamheten. Med hänsyn till önskvärdheten att ofullständiga jordbruk i de fall, där jordbruket finnes bära upprätthållas, i möjligaste mån kan kompletteras genom förvärv av tillskottsjord bör staten i den utsträckning förhållandena det medgiva ställa dylik jord till förfogande. För den framtida utvecklingen av städer och andra samhällen framträder vidare behov att alltjämt kunna förvärva lämpligt belägna kronoegendomar. Å andra sidan måste iakttagas att kronan icke avhänder sig egendom som i en framtid kunna bliva erforderliga för allmänna statliga ändamål. Inom olika landsdelar bör därför lämpligen behållas ett antal jordbruksfastigheter, som kunna utnyttjas för exempelvis anstalter av olika slag, fångvårds- och skoländamål, försöksverksamhet, militära ändamål samt fritidsreservat. Av särskild vikt synes härvid vara att samråd i förekommande fall äger rum mellan olika statliga myndigheter innan försäljningsförslag avlämnas.

Efter det jag sålunda angivit min principiella ståndpunkt i förevarande fråga, torde jag få övergå till behandling av de särskilda bestämmelser, som synas bära gälla för försäljningsverksamheten.

Förevarande bestämmelser bära liksom för närvarande avse kronan tillhörig fast egendom under domänstyrelsens förvaltning. Beträffande försäljning av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna samt upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker bära emellertid alltjämt gälla bestämmelserna i kungörelserna den 26 juni 1925 (nr 291) och den 14 juni 1929 (nr 170). Vad åter angår försäljning av sådana kronotorp, som upplåtits jämlikt kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532), bära nu förevarande grunder tillämpas.

Som jag förut nämnt torde försäljning av kronoegendom alltjämt företrädesvis bära äga rum för egnahemsändamål. Härvid bära de regler som fastställts för den statliga egnahemsverksamheten lända till efterrättelse. Jag förutsätter, att domänstyrelsen kommer att intimt samarbeta med egnahemsorganen.

Liksom jämlikt nu gällande grunder bör det ankomma på domänstyrelsen att, då försäljning av kronoegendom skall ske, föranstalta om värdering av densamma. För närvarande gäller härvid som huvudregel, att till grund för saluvärdet skall läggas i orten gängse skäligt pris. Vid försäljning av jordbruk för egnahemsändamål eller till arrendator av till jordbruk utarrenderad

egendom skall jämväl hänsyn tagas till vad egendomen kan bära. Enligt domänstyrelsens förslag skall som huvudregel alltså gälla, att saluvärdet borde bestämmas i enlighet med i orten gängse skäligt pris. Endast i sådana fall då försäljning skulle ske under villkor om skyldighet för egendomens innehavare att använda densamma för visst ändamål eller ock att underlåta viss användning har domänstyrelsen ansett att saluvärdet borde få nedsättas under marknadspriset. Riksförbundet landsbygdens folk har i sitt yttrande ifrågasatt lämpligheten av denna regel. Förbundet anser saluvärdet å jordbruksegendom icke böra bestämmas till högre pris än som ur jordbrukssynpunkt kunde anses skäligt. Även jag hyser den uppfattningen, att priset å jord, särskilt när det gäller familj jordbruk och tillskottsjord för ofullständiga jordbruk, icke bör tillåtas att i onödan stiga. På grund härav bör enligt min mening vid försäljning av familj jordbruk, stöd jordbruk och tillskottsjord för utvidgning av ofullständiga jordbruk hänsyn tagas till vad egendomen kan bära. I vissa fall torde det emellertid för undvikande av spekulation vara lämpligt, att försäljningen förbindes med förbehåll om rätt för kronan att köpa egendom åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom.

Enligt gällande grunder skall i vissa fall avdrag ske å saluvärdet, om å utarrenderad egendom i anseende till byggnad, hägnad eller dylikt föreligger väsentlig brist. Likaså skall vid försäljning efter hembud till arrendator skäligt avdrag ske å saluvärdet för större odlings- eller täckdikningsarbete, särskilda åtgärder för anordnande av varaktigt betesbruk, elektrisk anläggning, större överbyggnadsarbete eller annat dylikt företag, som väsentligen höjt fastighetens värde, i den mån nyttjanderättshavaren icke genom den nytta han dragit av företaget eller annorledes kan anses gottgjord för sin nödiga kostnad. Jag vill erinra att jordägare numera jämlikt bestämmelser i lagen om nyttjanderätt till fast egendom är skyldig ersätta nyttjanderättshavaren för vissa av förut nämnda förbättringsåtgärder. Beträffande bostadslägenhet som försäljes efter hembud gäller vidare enligt 1929 års förordning, att avdrag å saluvärdet skall ske för värdet av förbättring, som nyttjanderättshavaren eller föregående nyttjanderättshavare, vars rätt övergått å denne, vidtagit utan att kunna anses därför gottgjord. Köpare av kronojord synas enligt min mening skäligen alltså böra få tillgodoräkna sig förbättringsarbeten i enlighet med nu gällande regler. Föreskrifterna i detta ämne böra emellertid i anslutning till vad jag förut anfört angående försäljningsförfattningens innehåll upptagas i de tillämpningsföreskrifter till densamma, som torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

De regler, som nu gälla om hembud vid försäljning av kronoegendom äro, som domänstyrelsen framhållit, tämligen restriktiva. Vid försäljning av utarrenderat jordbruk kräves sålunda i allmänhet att arrendatorn och vissa hans skyldemän innehaft fastigheten i sammanlagt minst tio år för att hembudsförfarande skall få tillämpas. I fråga om bostadsegnahem förutsattes för hembud bland annat att nyttjanderättshavaren själv äger bostadshus å fastigheten. Hembud kan också ske för komplettering av ofullständiga jord-

bruk. En förutsättning härför är emellertid att genom kompletteringen icke bildas större jordbruk än att det i uppodlat skick kan brukas utan nämnvärt anlitande av lejd arbetskraft. Vid den praktiska tillämpningen av försäljningsförordningen har man vid flera tillfällen funnit sig böra tillämpa andra regler för hembud än de i förordningen meddelade föreskrifterna. Härtill har emellertid riksdagens medgivande måst inhämtas, vilket medfört betydande tidsutdräkt och olägenheter för köparna. Riksdagen har numera generellt bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å försäljning från kronoegendom av lägenhet eller jordområde med ett saluvärde av högst 3 000 kronor, efter prövning i vart fall och när skäl därtill äro, förordna om försäljning med hembud, oaktat de i 1929 års förordning angivna förutsättningarna icke äro för handen. Beträffande bostadslägenhet har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall förordna om försäljning med hembud, oaktat saluvärdet överstiger 3 000 kronor och de i 1929 års förordning angivna förutsättningarna för sådant försäljnings sätt ej äro för handen.

I likhet med domänstyrelsen anser jag det vara mindre lämpligt att genom de av riksdagen antagna försäljningsgrunderna alltför snävt fixera gränserna för hembuds rättens utövning. Vad domänstyrelsen i detta hänseende föreslagit kan jag tillstyrka. Såsom regel synes alltså böra gälla att hembud sker till nyttjanderättshavare av egendom som är bebyggd. Liksom hittills bör domänstyrelsen emellertid kunna besluta, att hembud icke skall äga rum, om nyttjanderättshavaren påtagligen eftersatt sina förpliktelser enligt nyttjanderättsavtalet. Andra särskilda förhållanden kunna också motivera att hembud icke bör komma i fråga. Egendomen kan exempelvis vara avsedd för försäljning till ett samhälle för styckning till bostadstomter eller till annan person än nyttjanderättshavare för främjande av ett allmänt ändamål. I syfte att åstadkomma ett enklare förfarande bland annat vid avyttring av smärre områden av ringa värde bör sådant område, som icke skall hembjudas nyttjanderättshavaren och som avses att användas till stödjordbruk eller för annat ändamål än jordbruk, när skäl därtill äro, få hembjudas annan än nyttjanderättshavaren. Område som är lämpat för utvidgning av ofullständigt jordbruk bör enligt mitt förmenande så snart omständigheterna föranleda därtill hembjudas ägare av sådan fastighet.

Jämväl reglerna om försäljning av kronoegendom utan hembud ha såsom domänstyrelsen framhållit visat sig mindre ändamålsenliga vid den praktiska tillämpningen. En viss förenkling i förfarandet i anslutning till vad domänstyrelsen föreslagit bör enligt min uppfattning komma till stånd. Det bör sålunda framdeles få ankomma på domänstyrelsen i stället för Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall avgöra, huruvida egendom skall utbjudas under hand, sedan försäljningen blivit på betryggande sätt offentliggjord, eller å offentlig auktion. Vidare synes föreskriften att tomtmark endast i undantagsfall får försäljas till annan än mindre bemedlad kunna borttagas. Som domänstyrelsen framhållit måste nämligen vid dylika försäljningar hänsyn ofta tagas även till andra synpunkter än köparens ekonomiska ställning.

Beträffande det närmare förfarandet vid försäljning utan hembud torde böra gälla att avgivna anbud i regel skola prövas av domänstyrelsen. Efter endast ett utbud bör anbud understigande saluvärdet emellertid i allmänhet icke antagas. De närmare föreskrifter rörande domänstyrelsens befogenhet, som kunna finnas erforderliga, torde böra meddelas av Kungl. Maj:t. Olika regler synas alltjämt böra gälla vid försäljning av familj jordbruk och stöd-jordbruk å ena sidan samt vid övriga försäljningar å andra sidan. Familje-jordbruk och stöd jordbruk torde sålunda icke böra försäljas till andra än sådana personer som enligt bestämmelserna för den statliga egnahemsverk-samheten må erhålla egnahemslån till förvärv av jordbruk eller kunna an-tagas såsom innehavare av arrendeegnahem. Köpare av familj jordbruk eller stöd jordbruk bör alltså vara svensk medborgare, minst 21 år gammal, känd för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet samt genom sin föregående verksamhet förtrogen med jordbruk och i övrigt lämplig att sköta företag som här avses. Försäljningen bör som regel ske till mindre bemedlad. Om ej särskilda skäl föreligga, bör familj jordbruk eller stöd jordbruk icke försäljas till den som redan äger sådant jordbruk. Ej heller bör i allmänhet mer än en egendom upplåtas till samma person. Vid försäljning av familj jordbruk och stöd jordbruk torde, där flera antagbara anbud lämnas, företrädet mellan anbudsgivarna böra avgöras efter omprövning av deras allmänna lämplig-het och, därest de anses lika lämpliga, med hänsyn till deras behov att erhålla upplåtelse av sådan egendom. I sista hand synes företrädet böra avgöras ge-nom lottning. Där annan egendom än familj jordbruk eller stöd jordbruk skall försäljas, böra som domänstyrelsen framhållit mera affärsmässiga syn-punkter i allmänhet anläggas å prövningen av avgivna anbud. I regel synes alltså böra gälla att det högsta avgivna anbudet skall antagas. I anslutning till vad Riksförbundet landsbygdens folk anfört rörande angelägenheten av att söka undvika att jordpriserna i onödan stegras vill jag emellertid framhålla som önskvärt att domänstyrelsen vid försäljning av familj jordbruk, stöd-jordbruk och tillskottsjord för utvidgning av ofullständiga jordbruk i möj-ligaste mån undviker auktionsförfarande och alltså i första hand söker få fram antagbara anbud genom utbud under hand.

Avgives av kommun eller av aktiebolag eller ekonomisk förening som upp-fyller villkoren för statsunderstödd egnahemsverksamhet köpeanbud å egen-dom eller del därav för bildande av bostadsegnahem, bör anbudet få antagas, där det ej understiger det åsatta saluvärdet. Prövningen av sådant anbud torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Jag delar domänstyrelsens och riksräkenskapsverkets uppfattning, att all egnahemslåneverksamhet beträffande domänfondens fastigheter bör över-tagas av egnahemsstyrelsen och dess underordnade organ. En egnahems-låntagare kommer härigenom att kunna kontant till domänfonden erlægga hela köpeskillingen. Vidare behöver domänstyrelsens beslut om anstånd med betalning av köpeskillingen endast avse andra försäljningar än där egna-hemslån erhållits. Vad domänstyrelsen härutinnan föreslagit föranleder ing-

en erinran från min sida. Emellertid torde det av praktiska skäl framträda som lämpligast att det får ankomma på Kungl. Maj:t att närmare utforma regler för avbetalnings verkställande och därmed sammanhängande spörsmål om säkerhet m. m. Köpeskillingen för försåld kronoegendom torde som hittills, efter avdrag av kronans utgifter på grund av försäljningen, böra ingå i domänverkets markfond.

I anslutning till vad domänstyrelsen föreslagit om återköpsrätt för kronan i vissa fall vill jag förorda att sådan rätt skall kunna föreskrivas antingen för viss tid eller ock för obestämd tid. Emellertid vill jag understryka vad som i något yttrande uttalats, att återköpsrättsinstitutet bör tillämpas med viss varsamhet framför allt i sådana fall där återköpsrätten skulle behöva meddelas för obestämd tid. I en dylik situation torde i stället böra undersökas om icke försäljningen lämpligare bör anstå.

Med hänsyn till det ringa intresse som föreligger för erhållande av jord under åborätt har domänstyrelsen ansett att särskilda bestämmelser härom icke skulle utfärdas i förevarande sammanhang. För den händelse efterfrågan på sådan upplåtelse skulle framträda anser jag emellertid, att de av riksdagen antagna grunderna även nu böra avse ej endast försäljningar av kronoegendom och upplåtelser under tomträtt utan även upplåtelser under åborätt. Beträffande sistnämnda upplåtelser synes liksom beträffande upplåtelser under tomträtt böra gälla, att de skola få ske på villkor som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

De nya försäljningsgrunderna böra träda i kraft den 1 juli 1945, från och med vilken dag 1929 års förordning torde böra upphöra att gälla. Äldre bestämmelser synas dock fortfarande böra tillämpas dels beträffande sådana upplåtelser, som beslutats före den 1 juli 1945, dels ock, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, i avseende å sådana åtgärder i övrigt, varom vederbörligt förslag utarbetats eller för vilkas genomförande mera ingående förarbeten vidtagits. Länsstyrelsernas åligganden med äldre försäljningsärenden böra emellertid få utövas av domänstyrelsen. Domänstyrelsens övertagande från länsstyrelserna av ansvaret för redan genomförda försäljningar torde dock som domänstyrelsen ifrågasatt i vissa fall böra kunna anstå något efter det organisationsförändringen i övrigt genomförts. Av praktiska skäl synes övertagandet böra äga rum län för län i enlighet med Kungl. Maj:ts bestämmande. Däremot synes behov knappast föreligga att låta domänstyrelsen redan innan de nya grunderna trätt i tillämpning delvis övertaga länsstyrelsernas förevarande bestyr.

I enlighet med vad jag förut tillstyrkt har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till *förordning angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.*, vilket förslag torde såsom *bilaga* få fogas till detta protokoll.¹

¹ Förslaget finnes såsom bilaga fogat till förevarande utlåtande.

Domänstyrelsens hemställan om bemyndigande för styrelsen att i vissa fall meddela beslut om försäljning av kronoegendom torde icke i detta sammanhang böra upptagas till behandling.

Utskottet.

I Kungl. Maj:ts förevarande proposition framlägges förslag till nya grunder att tillämpas vid försäljning av kronan tillhörig fast egendom under domänstyrelsens förvaltning. Enligt vad som framgår av propositionen har frågan om en omarbetning av de nu i ämnet gällande bestämmelserna, som finnas intagna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med däri senare vidtagna ändringar, blivit aktuell på grund av flera omständigheter. Sålunda har den omorganisation av egnahemsverksamheten, som vidtagits efter beslut vid 1939 och 1940 års riksdagar, haft till följd att bestämmelserna i 1929 års förordning icke längre överensstämmer med reglerna för nämnda verksamhet. Som följd av att bestämmelserna i 1929 års förordning äro mycket detaljerade såväl i fråga om formerna för försäljningarna som de villkor, som därvid skola tillämpas, har vidare handläggningen av försäljningsärenden blivit mera stel och formbunden, än som synes påkallat av omständigheterna. Det har slutligen varit ett önskemål att befria länsstyrelserna från deras bestyr med försäljningar av kronoegendomar.

I det nu framlagda förslaget ha endast intagits de grundläggande principerna enligt vilka försäljningarna skola ske och de huvudsakligaste villkoren för försäljningarna. Administrativa föreskrifter i ämnet ha förutsatts skola upptagas i en särskild av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller, därest Kungl. Maj:t så funne lämpligt, i beslut av domänstyrelsen.

Vad först beträffar principerna har någon omläggning av desamma icke avsetts. Försäljningarna skola sålunda även i fortsättningen ske företrädesvis för egnahemsändamål samt för att bereda tillskottsjord åt ofullständiga jordbruk. Även för att bereda städer och andra samhällen tillgång till tomtmark m. m. skola kronoegendomar försäljas. Egendomar som kunna tänkas bli erforderliga för allmänna statliga ändamål skola bibehållas i kronans hand. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att propositionen icke avser att göra någon förändring i de av riksdagen meddelade bemyndigandena för Kungl. Maj:t att i vissa fall utan riksdagens hörande försälja kronan tillhörig fast egendom.

Beträffande villkoren för försäljningarna må särskilt nämnas, att reglerna för hembud givits en utformning, som medger större frihet vid prövningen av olika på frågan inverkan omständigheter. Hembud föreslås sålunda kunna ske, trots att nyttjanderättshavaren och vissa hans skyldemän icke under viss följd av år innehaft fastigheten. Utskottet förutsätter, att de nya bestämmelserna icke tillämpas på ett sådant sätt, att arrendatorerna i förevarande avseende komma i oförmånligare läge än nu.

Vad sålunda och i övrigt föreslagits synes väl övervägt och ägnat att medföra en önskvärd förenkling av förhållandena på området. Utskottet får därför tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må antaga de vid Kungl. Maj:ts förevarande proposition fogade grunderna för försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Stockholm den 8 maj 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Anderberg, friherre Beck-Friis, Bondeson, Svedberg* och *Sundelin*, samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Larsson* i Karlstad, *Svensson* i Ljungskile, *Andersson* i Hyssna och *Andersson* i Hedensbyn.

Bilaga.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Denna förordning avser kronan tillhörig fast egendom under domänstyrelsens förvaltning.

Beträffande upplåtelse av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna samt upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker är särskilt stadgat.

2 §.

I förordningen förstås med

familjejordbruk: jordbruk, som icke är större än att det kan brukas av innehavaren och hans familj utan nämnvärt anlåtande av lejd arbetskraft, ej heller mindre än att familjen kan erhålla sin fulla bärning därav,

ofullständiga jordbruk: jordbruk, som utgör brukarens enda eller huvudsakliga förvärvskälla men som icke har tillräcklig bärkraft för att utgöra familjejordbruk,

stödjordbruk: jordbruk, som är avsett att bereda innehavaren och hans familj sysselsättning och tillskott till försörjningen vid sidan av annat förvävsarbete.

Brukningsdel, å vilken icke kunna födas två kor, må, såvitt ej särskilda omständigheter föranleda till annat, ej hänföras till jordbruk.

Med jordbruk likställes brukningsdel, som användes till trädgårdsskötsel eller specialodling.

Med *bostadsegna hem* förstås i denna förordning lägenhet, som helt eller huvudsakligen är avsedd att utnyttjas till bostad för innehavaren och vilken icke, enligt vad ovan stadgats, är att hänföra till jordbruk.

3 §.

Om Kungl. Maj:ts befogenhet att i vissa fall utan riksdagens vidare hörande försälja kronoegendom samt upplåta sådan egendom under åborätt eller tomträtt gäller vad därom är eller kan varda särskilt förordnat.

I andra fall skall fråga om egendoms försäljning eller upplåtelse under åborätt eller tomträtt underställas riksdagen.

Förberedande åtgärder.

4 §.

Domänstyrelsen äger, när styrelsen finner lämpligt, väcka fråga om försäljning av egendom eller dess upplåtande under åborätt eller tomträtt.

5 §.

Försäljning bör företrädesvis ske för tillgodoseende av efterfrågan på familjejordbruk, stödjordbruk, tillskottsjord för utvidgning av ofullständiga jordbruk samt bostadsegnahem. När skäl därtill äro, må försäljning dock äga rum även för andra ändamål.

6 §.

Finner domänstyrelsen egendom eller viss del därav böra försäljas eller upplåtas under åborätt eller tomträtt, åligger det styrelsen att föranstalta om värdering av densamma.

Till grund för saluvärdets bestämmande skall läggas i orten gängse skäligt pris. Vid försäljning av familjejordbruk, stödjordbruk eller tillskottsjord för utvidgning av ofullständigt jordbruk skall jämväl tagas hänsyn till vad egendomen kan bära.

Sker försäljning under villkor om skyldighet för egendomens innehavare att använda densamma för visst ändamål eller ock att underlåta viss användning därav, må saluvärdet nedsättas under det belopp, som med ledning av i andra stycket angivna grunder skall utgå.

Hembud i vissa fall.

7 §.

Avses egendom som är bebyggd skola försäljas eller upplåtas under åborätt och innehaves egendomen med nyttjanderätt, skall den eller, om den skall styckas, den lott som utgör huvudgården hembjudas nyttjanderätts-havaren, utan så är att på grund av särskilt förhållande hembud anses icke böra ske eller, då fråga är om upplåtelse under åborätt, nyttjanderättshavaren ej är behörig att antagas till åbo. Har nyttjanderättshavaren påtagligen eftersatt sina förpliktelser enligt nyttjanderättsavtalet, må domänstyrelsen besluta, att hembud icke skall äga rum.

Där hembud icke skall ske jämlikt första stycket, må område som avses att användas till stödjordbruk eller ock för annat ändamål än jordbruk, om skäl därtill äro, hembjudas annan än nyttjanderättshavare.

Tillskottsjord för utvidgning av ofullständiga jordbruk skall där så anses lämpligt hembjudas ägare av sådan fastighet.

Hembud som avser inlösen med äganderätt skall ske mot det åsatta saluvärdet.

Hembud som avser upplåtelse under åborätt skall ske på därom stadgade villkor och mot fastställd avgäld samt jämväl innefatta inlösen av kronan tillhöriga byggnader å området efter deras uppskattade värde.

8 §.

Antages ej hembud, äger domänstyrelsen avgöra, huruvida egendomen skall utbjudas till salu eller disponeras på annat sätt.

Försäljning utan hembud.**9 §.**

1 mom. Där försäljning skall ske utan hembud må egendom, efter ty domänstyrelsen finner lämpligt, utbjudas till salu antingen under hand eller å offentlig auktion.

Det ankommer på domänstyrelsen, med undantag för fall som avses i 10 §, att pröva avgivna anbud. Anbud understigande det åsatta saluvärdet må i allmänhet ej antagas efter endast ett utbud.

Familj jordbruk och stöd jordbruk må ej upplåtas till annan än svensk medborgare, som är minst tjuguet år gammal, känd för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet samt genom sin föregående verksamhet förtrogen med jordbruk och i övrigt lämplig att sköta företag som här avses. Om ej särskilda omständigheter föranleda till annat, bör försäljning av sådan jordbrukslägenhet i första hand ske till mindre bemedlad. Försäljning må ej utan särskilda skäl äga rum till den som redan äger eller innehar familj jordbruk eller stöd jordbruk. Ej heller må, såframt icke särskilda skäl föreligga, mer än en egendom upplåtas till samma person.

2 mom. Där vid försäljning av familj jordbruk eller stöd jordbruk två eller flera antagbara anbud avlämnas, skall företrädet mellan anbudsgivarna avgöras efter omprövning av deras allmänna lämplighet och, därest de anses lika lämpliga, med hänsyn till deras behov att erhålla upplåtelse av egendom. I sista hand må företrädet avgöras genom lottning.

Erhållas i andra fall än i första stycket avses två eller flera antagbara anbud, skall det högsta antagas. Äro två eller flera anbud lika höga, skall tillfälle beredas dem som avgivit dessa anbud att inkomma med nya anbud. Kan ej heller sålunda ett högsta anbud erhållas, skall företrädet mellan dem som bjudit högst avgöras efter omprövning av deras allmänna lämplighet. Anses de lika lämpliga må företrädet avgöras genom lottning.

3 mom. Antages icke anbud vid första utbudet skall, därest domänstyrelsen så bestämmer, egendomen ånyo utbjudas till salu. Kan ej heller på detta sätt avgivet anbud antagas, äger domänstyrelsen efter omständigheterna bestämma om egendomens skötsel.

10 §.

Avgives av kommun eller av aktiebolag eller ekonomisk förening som uppfyller villkoren för statsunderstödd egnahemsverksamhet köpeanbud å egendom eller del därav för bildande av bostadsegnahem, må anbudet antagas, därest det ej understiger det åsatta saluvärdet. Prövningen av sådant anbud ankommer på Kungl. Maj:t.

Köpeskillingens erläggande m. m.**11 §.**

Av köpeskillingen skall en tiondel erläggas vid köpekontraktets utgivande. Anstånd må dock medgivas till tiden för tillträdet, därest betryggande säkerhet ställes för beloppet.

Återstående nio tiondelar skola erläggas vid tillträdet, för såvitt ej köparen medgives att gälda detta belopp genom avbetalningar i enlighet med bestämmelser som utfärdas av Kungl. Maj:t.

12 §.

Köpare av obebyggd fastighet, avsedd för familjejordbruk, stödjordbruk eller bostadsegnahem, skall, såvida omständigheterna icke föranleda till annat, i köpekontraktet tillförbindas att före utgången av femte kalenderåret efter det, varunder tillträde ägt rum, hava å egendomen uppfört boningshus ävensom, då fråga är om jordbruksfastighet, övriga för jordbrukets bedrivande nödiga byggnader.

Har byggnadsskyldighet föreskrivits men äger köparen för fastighetens skötsel lämplig byggnad å annan egendom, må domänstyrelsen helt eller delvis medgiva befrielse från byggnadsskyldighetens fullgörande.

13 §.

Där Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, skall köparen ensam vidkännas kostnad för avstyckning, lagfart och in-teckning samt övriga med köpet för- enade utgifter.

14 §.

Köpeskillingen skall, efter avdrag av kronans utgifter på grund av försäljningen, ingå i domänverkets markfond för att användas för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av strö- ängar å kronoparker i Norrland och Dalarna.

Återköpsrätt.**15 §.**

Där omständigheterna därtill föranleda, må Kungl. Maj:t förordna, att försäljning skall ske under villkor om skyldighet för innehavaren att använda egendomen för visst ändamål eller ock underlåta viss användning samt förbindas med förbehåll om rätt för kronan att under viss tid från tillträdet eller för obestämd tid köpa egendomen åter enligt lagen om återköps- rätt till fast egendom.

16 §.

Egendom som besväras av återköpsrätt må utan hembud till kronan över- låtas å ägarens make, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, adoptiv- barn, syskon, syskons avkomling eller någon som äger lott i egendomen. För

såvitt ej vid beslutet om egendomens försäljning annorlunda förordnats, må egendomen jämväl utan hembud till kronan överlåtas å annan än nu sagts, där domänstyrelsen giver tillstånd därtill.

Sådant tillstånd må givas, såframt överlåtelsen ej finnes strida mot ändamål vilket återköpsrätten är avsedd att skydda.

17 §.

Om återköp av familj jordbruk, stöd jordbruk och bostadsegenheter så ock annan fastighet som försålts enligt 7 § äger domänstyrelsen förordna. Beträffande återköp i andra fall ankommer å Kungl. Maj:t att besluta.

Löseskillingen för återköpt egendom samt kronans kostnader i anledning av återköpet skola gäldas av den i 14 § omförmälda fonden.

Upplåtelse under åborätt och tomträtt.

18 §.

Upplåtelse under åborätt och tomträtt må ske på villkor som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

Tillämpningsföreskrifter.

19 §.

Kungl. Maj:t eller, i den mån Kungl. Maj:t därom beslutar, domänstyrelsen äger meddela de närmare föreskrifter som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av här ovan angivna grunder.

Övergångsbestämmelser.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.
2. Genom denna förordning upphäves förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.
3. Äldre bestämmelser skola fortfarande tillämpas dels beträffande sådana upplåtelser, som beslutats före denna förordnings ikraftträdande, dels ock, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, i avseende å sådana åtgärder i övrigt, varom vederbörligt förslag utarbetats eller för vilkas genomförande mera ingående förarbeten vidtagits före sagda tid.
4. Finnes i författning eller köpehandling angivet att viss förvaltningsåtgärd rörande försäljning eller upplåtelse under tomträtt av kronoegendom skall verkställas av länsstyrelsen, skall, där Kungl. Maj:t så förordnar, motsvarande befogenhet utövas av domänstyrelsen.